



23.09.2015, Варшава

**Заява правозахисників України та Казахстану
щодо неприпустимості екстрадиції Сирима Шалабаєва,
родича казахстанського опозиціонера**

Уряду Литовської Республіки: Президенту Далі Грибаускайте, Міністру юстиції Юозасу Бернатонісу, Міністру внутрішніх справ Саулюсу Скварнялісу, Міністру закордонних справ Лінасу Лінкявічюсу;

Копія:

Уряду Французької Республіки: Президенту Франсуа Олланду, Міністру юстиції Крістіан Тобірі, Міністру закордонних справ Лорену Фабіусу;

Уряду України: Президенту Петру Порошенку, Генеральному прокурору Віктору Шокіну, Міністру внутрішніх справ Арсену Авакову, Міністру закордонних справ Павлу Клімкіну.

Ми звертаємо Вашу увагу на тривожний факт переслідування родича казахстанського опозиціонера в рамках справи, яка має явний політичний контекст.

Сирим Шалабаєв доводиться братом Алмі Шалабаєвій, дружині казахстанського опозиційного політика Мухтара Аблязова. 28.07.2015 Шалабаєв був затриманий у Литві, і зараз чекає на розгляд екстрадиційних запитів України і Казахстану (запити від цих країн були відправлені майже одночасно). Казахстан і Україна звинувачують Шалабаєва у завданні збитку казахстанському БТА Банку у змові з Мухтаром Аблязовим.

Правозахисні організації неодноразово заявляли про політичний контекст справи Мухтара Аблязова. У 2002-2003 рр. він вже відбував термін у Казахстані через свою опозиційну діяльність. У 2009 році влада Казахстану звинуватила Аблязова у фінансових злочинах. При цьому в матеріалах кримінальної справи зазначено, що «викрадені кошти» використовувалися для «зміни конституційного ладу» і «дестабілізації політичної обстановки» в Казахстані. Крім фінансових злочинів Казахстан інкримінував Аблязову «розпалювання соціальної ворожнечі», «підготовку терористичного акту» і «скоєння злочину проти миру і безпеки людства».

Кримінальне переслідування Сирима Шалабаєва є частиною широкої кампанії казахстанської влади з переслідування родичів Мухтара Аблязова. У травні 2013 року Казахстан шляхом дезінформації домігся незаконної депортації Алми Шалабаєвої та її 6-річної дочки Алуа Аблязової з Італії до Казахстану, що призвело до урядової кризи в Італії. Завдяки зусиллям правозахисних організацій,

ООН та Європарламенту, у грудні 2013 року сім'ю вдалося повернути до Італії, де їм було надано статус біженця.

Протягом декількох років сім'я Аблязова стикається зі стеженням з боку казахстанських спецслужб. Британські поліцейські попереджали Аблязова про стеження та загрозу вбивства. За Салімом Шалабаєвим, ще одним братом Алми, велося стеження у Швейцарії, Латвії, Великобританії. Факти підтверджують, що казахстанська влада дізналася про місцеперебування Сирима Шалабаєва шляхом стеження за його батьками, які прямували з Казахстану до Литви.

Сирим Шалабаєв отримав статус підозрюваного у Казахстані 22.07.2015 – через 6 років після порушення кримінальної справи проти Аблязова. Є усі підстави вважати, що казахстанська влада після того, як вистежила Сирима Шалабаєва, відразу завела проти нього кримінальну справу. Саме так сталося і у випадку з Алмою Шалабаєвою два роки тому.

Політичний контекст справи Аблязова визнали США і кілька країн ЄС, які надали притулок соратникам і родичам Аблязова, а також відмовили в їх екстрадиції до Казахстану, Росії або України. При цьому Великобританія і Чехія відмовили Україні в екстрадиції Ігоря Кононка і Тетяни Параскевич, які проходять у тій же кримінальній справі, що і Шалабаєв.

У 2014-2015 роках в українських та європейських ЗМІ були опубліковані документи листування, які підтвердили корупційний вплив Казахстану на українське слідство у справі Аблязова і Шалабаєва. Згідно з опублікованими документами, представники Казахстану готували для українського слідчого Максима Мельника тексти звинувачень, питання для допитів, а також вказували які «результати» отримати на допитах і кого оголошувати в міжнародний розшук.

Звернувши особливу увагу на оприлюднені документи листування, 09.04.2014 Високий суд Лондона вказав, що слідчому Мельнику *«представляли документи на підпис, а він, як видається, взагалі не брав участі у прийнятті рішень, чи законним є судове переслідування і чи слід його порушити»*. Лише завдяки громадському тиску вдалося домогтися порушення кримінальних справ проти двох українських слідчих, які займалися справою Аблязова (слідчий МВС Максим Мельник і слідчий прокуратури Сергій Ходаковський).

Будь-які звинувачення Мухтара Аблязова в економічних злочинах не можна розглядати поза контекстом його політичного переслідування за опозиційну діяльність (як у випадку Ходорковського в Росії). Переслідування родичів Аблязова і стеження за ними є способом політичної помсти казахстанському опозиціонеру. Грубі корупційні порушення підтвердили, що у справі Аблязова і Шалабаєва українське слідство не є самостійним. Тому ні в Україні, ні в Казахстані Шалабаєву не буде забезпечене справедливе правосуддя.

Ми закликаємо владу Литовської Республіки звернути увагу на факти, які підтверджують, що екстрадиція Сирима Шалабаєва до Казахстану і України є неприпустимою через політичний контекст звинувачень, загрози неналежного поводження і несправедливого правосуддя.

Авторитарний режим в Казахстані продовжує переслідування політичної опозиції, незалежних ЗМІ та громадських активістів. Згідно зі звітами омбудсмена і результатами моніторингу правозахисників, в Україні однією з найбільш «болючих» є реформа правоохоронних органів і судів, які чинять серйозний опір спробам реформування. Тому в Україні досі залишається проблемним забезпечення належних умов утримання та захисту від тортур. Шалабаєв може бут допитаний в інтересах Казахстану або переданий до Казахстану. Україна залишається в списку найбільш корумпованих країн світу за версією Transparency International.

Уряд Французької Республіки, який розглядає питання про екстрадицію Мухтара Аблязова до України та Росії, має звернути увагу на справу Сирима Шалабаєва, яка є черговим підтвердженням політичного характеру переслідування Аблязова і тиску на його родичів.

Ми також закликаємо українську владу забезпечити належне публічне розслідування корупційної співпраці з Казахстаном у справах Аблязова і Шалабаєва. Опубліковані документи, що підтверджують факти фабрикації звинувачень і несамотійність українських слідчих, повинні бути додані до матеріалів кримінальної справи і об'єктивно розслідувані. Запити на екстрадицію Аблязова і Шалабаєва, створені за співпраці з авторитарним Казахстаном в очевидно політичній справі, негативно впливають на міжнародний імідж України і виконання зобов'язань з проведення антикорупційних реформ.

Людмила Козловська, Президент Фондації «Відкритий Діалог»

Фондація «Відкритий Діалог» була заснована в Польщі в 2009 році. Установчі цілі Фондації включають захист прав людини, демократії та верховенства права на пострадянському просторі. Особлива увага Фондації зосереджена на найбільших країнах регіону: Казахстані, Росії та Україні. Фондація реалізує свої цілі за допомогою організації спостережних місій, включаючи спостереження за виборами і моніторинг ситуації з дотриманням прав людини на пострадянському просторі. За результатами спостережень Фондація випускає звіти і поширює їх серед інституцій ЄС, ОБСЄ та інших міжнародних організацій, міністерств закордонних справ і парламентів країн ЄС, аналітичних центрів та медіа. На додаток до наглядової і аналітичної діяльності Фондація активно співпрацює з членами парламентів, які беруть участь у зовнішній політиці, займаються проблемою дотримання прав людини та взаємовідносин з пострадянськими країнами, для того, щоб підтримати процес демократизації та лібералізації їхніх внутрішніх політик. Важливою сферою діяльності Фондації також є підтримка програм для політичних в'язнів і біженців. Фондація має постійні представництва у Варшаві, Києві та Брюсселі. Сайт: www.ru.odfoundation.eu/

Євген Жовтіс, голова Ради Казахстанського міжнародного бюро з прав людини і дотримання законності

Казахстанське міжнародне бюро з прав людини і дотримання законності (КМБПЛ) – казахстанська неурядова, некомерційна правозахисна організація, місія якої спрямована на сприяння:

- Дотриманню громадянських і політичних прав і свобод в Казахстані та інших державах;
- Розвитку демократії, верховенства права та громадянського суспільства через освіту, моніторинг (збір, аналіз та розповсюдження інформації), проведення адвокати, аналіз законодавства та його приведення до міжнародних стандартів.

КМБПЛ було створено в 1993 році і офіційно зареєстроване в 1995 році. КМБПЛ розпорядженні правозахисної мережею з 9-ти філій і 2-х представників по всьому Казахстану. Головний офіс організації розташований в Алмати. Сайт: www.bureau.kz

Олександра Матвійчук – Голова Правління Центру Громадянських Свобод

Центр Громадянських Свобод був заснований в Києві у 2007 році для просування і затвердження цінностей прав людини, демократії та солідарності, принципу людської гідності в Україні та на просторах Євразії. Офіс розташований у Києві, Україна. Головною метою ЦГС є захист фундаментальних прав і свобод людини. Організація представляє інтереси суспільства, здійснюючи контроль як за національним керівництвом, так і за регіональною владою на предмет дотримання прав людини. Сайт: www.ccl.org.ua